

Hallituksen esitys eduskunnalle syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 187/2025 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Lakivaliokunta (LaVM 9/2026 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 ja 5 b luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 10 §, 10 a §:n 1 momentti sekä 5 b luvun 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 10 § laeissa 670/2014, 68/2021 ja 926/2024 sekä 10 a §:n 1 momentti ja 5 b luvun 2 §:n 1 momentti laissa 670/2014, sekä

lisätään 1 luvun 8 b §:ään sellaisena kuin se on laissa 670/2014, uusi 2 momentti sekä 5 b luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 670/2014, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 luku

Syyteoikeudesta ja syyteharkinnasta

8 b §

Syyttäjä voi 10 §:ssä tarkoitetussa tuomioesityksessä sitoutua jättämään vaatimatta rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä menetetyksi, jos hyöty vastaa asianomistajalle aiheutunutta vahinkoa. Tällöin syyttäjä voi jättää vaatimatta hyötyä menetetyksi siltä osin kuin asianomistaja ei vaadi vahingonkorvausta tai edunpalautusta.

Eduskunnan vastaus EV 50/2026 vp

10 §

Syyttäjän tulee harkita tuomioesityksen edellytyksiä. Syyttäjä voi ryhtyä esitutinnan ja syyteharkinnan aikana sekä rikosasian ollessa vireillä tuomioistuimessa toimenpiteisiin tuomioesityksen tekemiseksi ja sen käsittelemiseksi 5 b luvussa tarkoitettussa tunnustamisoikeudenkäynnissä, jos:

1) epäilty rikos on rikoslain (39/1889) 25 luvun 3 a §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 2 §:ssä tarkoitettu rikos taikka epäilyistä rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on enintään kuusi vuotta vankeutta, ei kuitenkaan, jos epäilty rikos on rikoslain 20 luvun 1, 3—5, 9, 14, 16 ja 18 §:ssä tai 21 luvun 5, 6 a, 6 c ja 7—15 §:ssä tarkoitettu rikos; ja

2) hän katsoo asian käsittelyn 5 b luvussa tarkoitettussa tunnustamisoikeudenkäynnissä perustelluksi ottaen huomioon asian laadun ja esitettävät vaatimukset, asian käsittelystä ilmeisesti aiheutuvat kustannukset ja siihen kuluva aika sekä mahdolliset epäiltyyn rikokseen tai siihen välittömästi liittyvään rikokseen kuuluvat osallisuuskysymykset.

Tuomioesitys voidaan tehdä, kun:

1) asianomaisesta rikoksesta epäilty tai rikosasian vastaaja tunnustaa epäillyn rikoksen ja suostuu asian käsittelyyn 5 b luvussa tarkoitettussa oikeudenkäynnissä;

2) syyttäjä ja rikoksesta epäilty tai rikosasian vastaaja ovat yhtä mieltä syyksiluettavasta rikoksesta;

3) asianomistaja on ilmoittanut esitutkinnassa, ettei hänellä ole vaatimuksia asiassa, tai suostuu asian käsittelyyn 5 b luvussa tarkoitettussa oikeudenkäynnissä.

Syyttäjä sitoutuu tuomioesityksessä vaatimaan rangaistusta rikoslain 6 luvun 8 a §:ssä tarkoitettun lievennetyn rangaistusasteikon mukaisesti. Syyttäjä voi sitoutua jättämään syytteen nostamatta yhdestä tai useammasta epäilyistä rikoksista tämän luvun 8 §:n 2 momentin mukaisesti. Syyttäjä voi tuomioesityksessä tehdä myös liiketoimintakieltoa koskevan sitoumuksen liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 7 §:n mukaisesti.

Syyttäjä voi tuomioesityksessä sitoutua vaatimaan alennettua yhteisösakkoa rikoslain 9 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti.

Syyttäjä voi tuomioesityksessä sitoutua jättämään vaatimatta rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä menetetyksi 8 b §:n 2 momentin mukaisesti.

Tuomioesitys on laadittava kirjallisena ja se on päivättävä ja osapuolten on se allekirjoitettava. Tuomioesitykseen sovelletaan, mitä 5 luvun 3 §:ssä säädetään haastehakemuksesta. Tämän lisäksi siinä on ilmoitettava seuraavat tiedot:

1) 2 momentissa tarkoitettut tiedot sekä syyttäjän sitoumus vaatia rangaistusta lievennetyn rangaistusasteikon mukaisesti;

2) mahdollinen liiketoimintakieltoa, yhteisösakkoa tai rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä koskeva sitoumus;

3) syyttäjän kannanotto tuomittavan rangaistuksen lajista ja määrästä;

4) mitä asiassa olisi lajilta ja määrältä vaadittu rangaistukseksi, minkä pituista ja sisältöistä liiketoimintakieltoa olisi vaadittu sekä millaista rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä koskevaa menettämisseuraamusta olisi vaadittu ilman tuomioesitystä.

Rikosasiassa, jossa Euroopan syyttäjänvirasto käyttää toimivaltaa, tuomioesityksen tekemisen edellytyksenä on, että Euroopan syyttäjänviraston pysyvä jaosto on hyväksynyt menettelyn. Asia on saatettava tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisessa annetun neuvoston asetuksen (EU) 2017/1939 40 artiklassa säädetyllä tavalla pysyvän jaoston ratkaistavaksi ennen kuin syyttäjä päättää tuomioesityksen tekemisestä.

Eduskunnan vastaus EV 50/2026 vp

10 a §

Kun syyttäjä katsoo, että epäilyistä rikoksesta voidaan tehdä tuomioesitys, hänen on neuvoteltava rikoksesta epäillyn tai rikosasian vastaajan kanssa tuomioesityksen tekemisestä. Syyttäjän on tarvittaessa selvitettävä, suostuuko asianomistaja asian käsittelyyn 5 b luvussa tarkoitettussa tunnustamisoikeudenkäynnissä. Jos rikos on tehty oikeushenkilön toiminnassa rikoslain 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla, syyttäjä voi neuvotella oikeushenkilön kanssa yhteisösakkoa koskevasta tuomioesityksestä.

5 b luku

Tunnustamisoikeudenkäynti

2 §

Tunnustamisoikeudenkäynti on pidettävä 60 päivän kuluessa asian vireilletulosta. Jos tunnustamisoikeudenkäynti peruutetaan, uusi on pidettävä 60 päivän kuluessa päivästä, jona se oli tarkoitus toimittaa. Jos tuomioesityksen puutteellisuus tai epäselvyys taikka muu tärkeä syy vaatii, määräaika voidaan määrätä pidemmäksi.

4 §

Tuomioissa on ilmoitettava tuomitun rangaistuksen lisäksi, millaisen rangaistuksen lajiltaan ja määrältään tuomioistuimien olisi tuominnut ilman tuomioesitystä. Jos asiassa tuomitaan liiketoimintakielto tai rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä koskeva menettämisseuraamus, tuomioistuimen on tuomioissa ilmoitettava, millaisen liiketoimintakiellon tai rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä koskevan menettämisseuraamuksen tuomioistuimien olisi tuominnut ilman tuomioesitystä. Tuomioon on myös kirjattava syyttäjän ilmoittamat 1 luvun 10 §:n 6 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettut tiedot.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

esitutkintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 10 a §:n 5 momentti sekä 4 luvun 16 §:n 1 momentin 8 kohta ja 18 §:n 10 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 3 luvun 10 a §:n 5 momentti laissa

Eduskunnan vastaus EV 50/2026 vp

924/2024, 4 luvun 16 §:n 1 momentin 8 kohta laissa 269/2026 ja 18 §:n 10 kohta laissa 453/2023, sekä

lisätään 3 luvun 3 §:ään uusi 4 momentti, 4 luvun 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 453/2023 ja 269/2026, uusi 9 kohta, 4 luvun 18 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 10/2016 ja 453/2023, uusi 11 kohta sekä 5 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 988/2016, 67/2021 ja 453/2023, uusi 3 momentti seuraavasti:

3 luku

Esitutinnan toimittamisen yleiset säännökset

3 §

Esitutinnan toimittaminen

Esitutkintaviranomaisen on arvioitava mahdollisuutta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 a §:ssä tarkoitettuun tuomioesitystä koskevaan neuvotteluun ja tämän lain 5 luvun mukaisesti tehtävä esitutkintayhteistyötä neuvottelun käynnistämiseksi.

10 a §

Esitutinnan rajoittaminen tunnustuksen perusteella

Tämän pykälän nojalla esitutkintaa ei jätetä toimittamatta tai lopeteta eikä tehdä 2 momentissa tarkoitettua sitoumusta siltä osin kuin:

1) epäilystä rikoksesta on säädetty ankarampi rangaistus kuin kuusi vuotta vankeutta, paitsi jos epäilty rikos on rikoslain 25 luvun 3 a §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 2 §:ssä tarkoitettu rikos;

2) epäilty rikos on rikoslain 20 luvun 1, 3—5, 9, 14, 16 tai 18 §:ssä tai 21 luvun 5, 6 a, 6 c tai 7—15 §:ssä tarkoitettu rikos; taikka

3) tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaatii esitutinnan toimittamista.

Eduskunnan vastaus EV 50/2026 vp

4 luku

Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

16 §

Ilmoitus epäillyn oikeuksista

Kun henkilölle ilmoitetaan, että häntä epäillään rikoksesta, hänelle on viipymättä ja viimeistään ennen hänen kuulemistaan ilmoitettava:

8) siitä, että tekijän ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto, tekijän muu pyrkimys estää tai poistaa rikoksensa vaikutuksia taikka hänen pyrkimyksensä edistää rikoksensa selvittämistä voidaan ottaa huomioon rangaistuksen lieventämisperusteena rikoslain 6 luvun 6 §:n nojalla;

9) mahdollisuudesta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 a §:ssä tarkoitettuun tuomioesitystä koskevaan neuvotteluun ja tämän lain 3 luvun 10 a §:ssä tarkoitettuun esitutkinnan rajoittamiseen tunnustuksen perusteella.

18 §

Ilmoitus asianomistajan oikeuksista

Esitutkintaviranomaisen on ilmoitettava asianomistajalle ilman aiheetonta viivytystä siinä laajuudessa kuin se on erityisesti asianomistajan henkilöön liittyvät seikat ja rikoksen laatu huomioon ottaen tarpeen:

10) mahdollisuudesta sovitteluun rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetussa laissa säädetyillä edellytyksillä;

11) mahdollisuudesta, että asiassa voidaan järjestää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 a §:ssä tarkoitettu tuomioesitystä koskeva neuvottelu.

5 luku

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyö

1 §

Ilmoitus syyttäjälle

Esitutkintaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava syyttäjälle rikosasiasta, joka esitutkintaviranomaisen arvion mukaan saattaisi soveltua oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 a §:ssä tarkoitettuun tuomioesitystä koskevaan neuvotteluun.

Eduskunnan vastaus EV 50/2026 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoslain (39/1889) 6 luvun 8 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 673/2014,
muutetaan 9 luvun 7 §:n 2 momentti sekä 10 luvun 2 §:n 6 momentti ja 9 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 9 luvun 7 §:n 2 momentti laissa 61/2003, 10 luvun 2 §:n 6 momentti laissa 356/2016 sekä 9 §:n 3 momentti laissa 985/2016, sekä
lisätään 9 luvun 5 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 971/2001, uusi 2 momentti seuraavasti:

9 luku

Oikeushenkilön rangaistusvastausta

5 §

Yhteisösakko

Jos yhteisösakko on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetun tuomioesityksen kohteena, syyttäjää saa vaatia enintään kolme neljännessä siitä yhteisösakon euromäärästä, jonka syyttäjää olisi vaatinut ilman tuomioesitystä. Vastaavasti tuomioistuin saa tuomita oikeushenkilölle enintään kolme neljännessä siitä yhteisösakon euromäärästä, jonka tuomioistuin olisi tuominut ilman tuomioesitystä.

7 §

Rangaistusvaatimuksen tekemättä jättäminen

Rangaistusvaatimus saadaan jättää tekemättä myös, jos rikoksentekijä 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa on jo tuomittu rangaistukseen tai jos odotettavissa on, että hänet oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetun tuomioesityksen

Eduskunnan vastaus EV 50/2026 vp

mukaisesti tuomittaisiin rangaistukseen ja ettei oikeushenkilöä rangaistukseen tuomitsemisen vuoksi tuomittaisi yhteisösakkoon.

10 luku

Menettämisseuraamuksista

2 §

Hyödyn menettäminen

Hyötyä ei tuomita menetetyksi siltä osin kuin se on palautettu tai tuomittu taikka tuomitaan suoritettavaksi loukatulle vahingonkorvauksena tai edunpalautuksena. Jos korvaus- tai edunpalautusvaatimusta ei ole esitetty tai se on vielä ratkaisematta silloin, kun menettämiskaatumuksesta annetaan ratkaisu, menettämisseuraamus on tuomittava. Jos hyödyn menettäminen on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetun tuomioesityksen kohteena, hyöty voidaan jättää tuomitsematta menetetyksi vain, jos hyöty ja asianomistajalle aiheutunut vahinko vastaavat toisiaan, ja siltä osin kuin asianomistaja ei vaadi vahingonkorvausta tai edunpalautusta.

9 §

Menettämisseuraamusasian käsittely

Menettämisseuraamus määrätään syyttäjän vaatimuksesta. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 b §:ssä säädetään perusteista, joiden nojalla syyttäjä saa jättää menettämiskaatumuksen esittämättä ja 1 luvun 10 §:ssä rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä koskevasta tuomioesityksestä. Myös asianomistaja voi esittää menettämiskaatumuksen ajaessaan yksin syytettä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 7 luvun mukaisesti. Vaatimuksen esittämisestä sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädettyssä menettelyssä säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 4 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 749/2017, sekä
lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1220/1997, uusi 2 momentti sekä lakiin siitä lailla 1220/1997 kumotun 7 §:n tilalle uusi 7 § seuraavasti:

4 §

Liiketoimintakiellon sisältö

Tuomioistuin voi erityisistä syistä määrätä, ettei kielto koske tiettyä, tietynlaista tai tietynlaajuista liiketoimintaa taikka tehtäviä tai toimintaa tietyssä yhteisössä tai säätiössä taikka 1 momentin 6 kohdan mukaisen määräysvallan hankkimista yhteisössä. Erityisenä syynä on myös pidettävä 7 §:ssä tarkoitettua tuomioesitystä.

5 §

Liiketoimintakiellon kesto

Jäljempänä 7 §:ssä tarkoitetun tuomioesityksen johdosta määrättävä liiketoimintakiello voi kuitenkin olla vähintään yhden vuoden mittainen.

7 §

Liiketoimintakieltoa koskeva tuomioesitys

Syyttäjä voi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetussa tuomioesityksessä sitoutua poikkeamaan:

1) tämän lain 4 §:ssä säädetystä liiketoimintakiellon sisällöstä niin, että kielto ei koske tiettyä, tietynlaista tai tietynlaajuista liiketoimintaa taikka tehtäviä tai toimintaa tietyssä yhteisössä tai säätiössä taikka mainitun pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaisen määräysvallan hankkimista yhteisössä;

2) tämän lain 5 §:ssä säädetystä liiketoimintakiellon kestosta, kuitenkin siten, että kieltoa on vaadittava vähintään vuodeksi.

Syyttäjä voi tuomioesityksessä erityisestä syystä sitoutua jättämään vaatimatta liiketoimintakieltoa. Syyttäjä ei kuitenkaan voi tehdä tällaista sitoumusta, jos henkilö on liiketoiminnassa syyllistynyt 3 §:n 3 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eduskunnan vastaus EV 50/2026 vp

Helsingissä 5.5.2026

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri